

[Erdélyi Magyar Adatbank]

AZ

ERDŐ- ÉS FAIPAR

AZ ERDÉLYI RÉSZEKBEN

ÉS A

SZÉKELYKÉRDÉS

Budapest, 1905.

Nyom. Barcza József. IV. ker., Váci-utca 60.

A hozzám intézett kérdésre válaszolva, ezt mint gyakorlati szakember, ki az erdőüzletek és faiparvállalatok keletkezését, szervezését, berendezését saját tapasztalatból ismerem, teszem.

Ezen tapasztalatokat az erdélyrészi és különösen a székely vidékekre alkalmazva mondom el véleményemet arról, hogy mennyire és mely irányban lehetne az erdő- és faiparnak üdvös befolyása a magyarság ügyeire nálatok.

A székelykérdés megoldásánál első sorban egy nagyobb ipar megteremtése fog döntő szerepet játszani.

Ezen ipar megteremtésénél pedig első sorban az erdőiparnak és faiparnak egészséges fejlesztésével kell számolnunk.

Az erdőipar fejlesztésével nemcsak az erdélyi részek nagy nemzeti vagyont képező erdőállományai nemzetgazdaságilag legelő-

nyösebb kihasználása nyer megoldást, hanem — ha helyes úton indul, — abban a székelységnek egy bő jövedelmi forrása nyílik, mely hivatva van legelső sorban sok szorgalmas munkáskéznek keresetet, és számtalan nélkülözésekkel küzdő székely családnak megélhetést, biztos kenyeret adni.

Nemzetgazdasági szempontból felette fontosnak tartom, hogy mentől több helyen nagyobb arányú fűrésztelepek létesüljenek, és hogy a letarolásra szánt erdőterületekről lehetőleg az összes, azokon található nyersanyag feldolgoztassék és értékesíttessék úgy, hogy mentől több munkás nyerjen foglalkozást és a csekélyebb értékű nyersanyag ne vesszen kárba.

Ily gazdálkodásnál a letarolt erdőterületekről az összes hulladék eltakarításával az is lesz elérve, hogy az újból történő befásítás könnyebb és olcsóbb lesz.

Hogy tehát ezen célzt észszerűen elérhessük, szükséges a berendezendő ipartelepeken nemcsak gőzfűrészt, hanem ezzel kapcsolatos külön ipari berendezéseket a melléktermékek és hulladékok feldolgozására is létesíteni.

Ha faipartelepeinket így fogjuk beren-

dezni, úgy magától értetődik, hogy aránylag több munkást leszünk képesek foglalkoztatni, és a foglalkozás állandóbb és intenzívebb jelleget is fog nyerni.

Üzletileg pedig az ilyen berendezkedés azért ajánlatos, mert több jövedelmi forrásból meríthetünk, tehát anyagilag függetlenebbek leszünk.

Az ilyen erdőiparvállalatok létesítése aránylag csekély befektetésekkel annyi haszonnal kecsegtetne, hogy ezek megteremtéséhez állami segílyre sem vagytok utalva; másrészt pedig a kormány támogatására biztosan számíthatunk már azért is, mert minden egyes ilyen ipartelep a legrövidebb idő alatt azon vidék gazdasági, kereskedelmi és társadalmi életében hatalmas tényező, esetleg jegecedési pontja lehet; és ha nemzeti célzattal és nemzeti irányban vezetnek, nemzeti ügyünknek kiszámíthatatlan hasznot fognak eredményezni.

Szorosan összefügg ezen kérdés különösen a székely-vasúti hálózat kiépítésével. Egy-egy létesülő faiparvállalat egy 10 jármű gőzfürészszel és esetleges melléklétesítményeivel az előállított áruk elszállítására és a gyár üzeméhez szükséges anyagok,

élelmiszerek és személyek szállítására már átlag évente 5—6000 waggon szállítmányt biztosít egy vasútnak. Egy ilyen vállalatnak életszükséglete lévén modern szállító-eszköz, egy-egy vasút létesítéséhez saját érdekében oly arányban kell és fog hozzájárulni, hogy önykéntelen a helyiérdekek gyűjtömedenczéje lesz.

Ha tehát tervszerűen kezeljük és vezetjük az erdőüzletek, későbben esetleg ezekkel kapcsolatban más ipari vállalatok keletkezését, úgy kezünkben lesz az is, hogy székely-vasutaink kiépítésének ügyét, helyi érdekeink szemmeltartása mellett vezessük. Ily módon biztosak lehetünk abban is, hogy a kormány iparvállalatok által életképessé tett vasutak építését, rendelkezésére álló minden eszközével támogatni fogja.

Iparvállalatok, vasutak, már magában véve az érintett vidékek gazdasági és kereskedelmi életét fellendítik. Hogy ezen fellendülés céltudatos uton induljon és belőle a székelyföld és a magyar nemzeti ügy állandó áldást nyerjen, ezen feladat társadalmunk és székely egyleteink hatáskörébe tartozik, de reményünk és jogunk van követelni, hogy minden egyes életbeléptetett iparvál-

[Erdélyi Magyar Adatbank]

lalat az elért haszonból nemzeti, kulturális és közjótékonyági intézményeinket hathatósan anyagilag is támogassa.

Jelen soraim mellékletét képező *Összeállításban* reális számokkal bemutatok egy nagyobb és egy kisebb erdőipar vállalatot a szükséges befektetésekkel, azok évi kiadásairól és bevételeiről és a várható üzleti eredményiről.

Ezen összeállítást meglevő faiparvállalatoknál szerzett sok évi tapasztalati adatok segélyével és felhasználásával készítettem, és a valóságban inkább kedvezőbb eredményeket várhatunk.

Ezen összeállítás szerint az 1,2 millió korona befektetett összeg 10 év múlva teljesen törlesztve lesz, a mellett pedig 5% kamatot hoz. Üzleti felesleg pedig évente legalább 100 ezer korona marad, a mi 10 év múlva az esetleg alakult részvénytársaság cselekvő vagyonát a kamatok kamatjaival, és a felszabaduló 200 ezer kor. üzemtökével és 200 ezer korona biztosítékkal együtt mintegy 2 millió koronára növeszteni fogja.

Ha most még tekintetbe vesszük azt, hogy számításomban a vásárlandó erdők kihasználásáért átlag 230—250 koronát fize-

tünk kat. holdanként, azonkívül pedig a letarolt erdőterületek újból való befásítását is eszközölni fogjuk, — úgy az erdőtulajdonosok is oly előnyös feltételekkel értékesítik erdejüket, a milyenekről ma még álmodni sem mernek.

A csatolt összeállításom reális adataiból látható, hogy ilyen erdőipar vállalatok létesítése által nemcsak a székely-ügyben egy üdvös kezdeményező lépést tehetünk, de szerezhetünk egy kis vállalkozási szellemmel egy oly nagy cselekvő közvagyon, mely képessé fog tenni bennünket nemcsak faipari téren mindég szélesebb alapra helyezkedni, hanem üdvösnek, hasznosnak mutatkozó más ipari vállalkozásokban is részt venni, esetleg olyanokat még kezdeményezni is.

Az erdőipari vállalatoknál igen fontosnak tartom, hogy a fatömegek lehetőleg a helyszínen dolgoztassanak fel legalább fűrészárura, és ne mint nyersanyag (tutajfa) szállíttassanak el. Utóbbi esetben a termelő vidék nem élvezné az intenzív ipar gyümölcsöző és az egész vidék gazdasági fellendülésére vezető hatását, hanem csak a nyersanyag előkészítésével járó munkának aránylag csekély hasznát.

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Ha e kettő között számokkal akarom az arányt feltüntetni, úgy a nyers anyag előkészítésére cirka 300 munkás nyerne állandó foglalkozást egy-két tisztviselővel, a gyári feldolgozásnál pedig legalább 1000 munkás 10—12 tisztviselővel; tehát arány 3 : 10-hez. Ha pedig a fűrészanyag egy részét, a melléktermékek és hulladékok feldolgozását is számításba vesszük, persze még több munkást tudunk foglalkoztatni.

Nemzetgazdasági szempontból főcélunk az legyen, mentül több munkást keresethez juttatni, mert csak ez által leszünk képesek a lehető legnagyobb hasznot erdélyrészi erdeink értékesítéséből a magyarság érdekeinek biztosítani. Ezzel feléleszthetjük egyes vidékeknek ipari és kereskedelmi életével együtt annak társadalmi és közművelődési életét is, képesek leszünk azt nemzeti irányba terelni és a mindinkább terjedő kivándorlást megszüntetni.

Ezen vállalatok üzleti programjába felveendőnek tartom az alkalmazottak és munkások biztosítását baleset és munkaképzetlenség esetére, esetleg nyugdíjintézet alapítására a tisztviselők részére.

Hogy a faiparvállalatok jövedelmező-

ségéről tájékoztató fogalmat uyujtsak, egy nagyobb és egy kisebb faipartelep üzleti tervezetét mutatom be.

Faiparvállalat berendezése.

I. Példa.

8000 kat. hold erdőterületről az összes azon található fa megvétetik átlag kat. holdanként 250 koronával $\begin{matrix} 160 \text{ m}^3 \text{ fenyő} \\ 40 \text{ m}^3 \text{ bükk} \end{matrix}$ A kihasználás 10 év alatt bevégezendő.

A. Befektetések:

1. Fűrészgyár építése, felszerelése 12 járommal, hozzátartozó körfűrészekkel és mellékmunkagépekkel;

Gépház építése és felszerelése egy 800—1000 ind. lóerejű gőzgéppel, és egy 100 lóerejű gyorsfutó gőzgéppel;

Kazánház építése és felszerelése 4 drb fekvő kazánnal. Összes költség járomkénti egysége a 24.000 korona, tehát 12 járom
à 24.000 = 288.000

2. Iparvasutak és forgalmi eszközök 300.000

3. Erdővételnél biztosíték 200.000

4. Leltár és lakóházak 200.000

5. Iroda és felszerelése 12.000

6. Üzemtőke 200.000

Összesen 1.200.000

[Erdélyi Magyar Adatbank]

B. Egy évi üzemköltség:

1. Erdővétel évi részlete	200.000
2. Erdei munka	322.000
3. Fűrészgyári munka	330.000
4. Raktári kezelés	105.000
5. Szállítási kiadás	377.000
6. Tisztviselők fizetése	100.000
7. Iroda, biztosítás, adó	100.000
8. Kezelési költségek	153.000
9. Időleges kamatok	37.000
10. 10% amortisatió	120.000
11. 5% Tőkekamat	60.000

Összesen: 1.904.000

Ennek ellenében

C. Egy évi bevétel:

1. A termelt fűrészáru értéke	1.902.000
2. A termelt bükk tűzifa értéke	120.000
3. A letétben levő biztosíték kamatja	8.000
4. Melléktermékek értéke	20.000
5. Fogyasztási raktár jövedelme	20.000

Összesen: K. 2.070.000

Ebből levonva az évi kiadást 1.904.000

Marad évi üzleti felesleg 166.000

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Feltéve, hogy ezen feleslegből még előre nem látott kiadások is fedeztetnek, még mindég 100.000 korona fog megmaradni.

Ezen példa egy nagyobb üzlet képét mutatja.

Nézzük meg, hogyan alakul egy ilyen üzlet kisebb alapon.

II. Példa.

Ez üzlet egy 800 holdas erdő kihasználására alakul és 4 év alatt bonyolítandó le. Az erdőbecslés szerint 160m^3 fenyő és 40m^3 bükkfa található kat. holdanként. Vételár kat. holdanként 250 korona.

Az előbbi példa szerint az évente feldolgozandó 32.000 fenyő és 8000m^3 felfűrészeléséhez 4 fűrészjárom fog kelleni.

Mivel itt az üzletet 4 év alatt kell le-bonyolítani, a fűrészgyári épület és gépészeti felszerelések egyszerűbb kivitelben, berendezésünk egyáltalában egyszerűbb lesz.

Az. üzlet következőképen fog alakulni:

I. Befektetések.

1. Gyárépítés és felszerelés 4 járom	
részére à 15.000 =	60.000
2. Iparvasut, szállít. eszköz .	40.000
<hr/>	
	Átvitel: 100.000

[Erdélyi Magyar Adatbank]

	Áthozat:	100.000
3. Biztosíték		20.000
4. Leltár, felszerelés		20.000
5. Üzemtőke		20.000
	Összesen: K.	160.000

II. Évi üzemkiadások:

1.	Erdővétél ár =	$\frac{800 \times 250}{4} =$	50.000
2.	Erdei munka		80.900
3.	Fűrészgyári munka		96.920
4.	Raktári kezelés		28.800
5.	Szállítási költségek		100.800
6.	Tisztviselők fizetése		20.000
7.	Iroda, biztosítás, adó		25.000
8.	Kezelési költségek		40.242
9.	Időleges kamatok		22.133
10.	10% Amortisatio		40.000
11.	5% tőkekamat		8.000
	Összesen: K.		512.795

Ezzel szemben pedig

az I. évi bevételek:

1.	A termelt fűrészáru értéke 19.200 m^3		
	fenyő à 20		384.000
	4800 m^3 bükk à 30		144.000
2.	A fűrészáru osztályozása által		
	több ár	$\frac{19.200}{4} = 4800 \times 5 =$	24.000
		Átvitel:	552.000

[Erdélyi Magyar Adatbank]

	Áthozat:	552.000
3. A biztosíték 4% kamatja		800
4. Faragott épületfa, zsindely és mel- léktermékek		10.000
5. Fogyasztási raktár		10.000
	Összesen: K.	572.800
Levonva az évi kiadást		512.795
	Marad üzleti felesleg K.	60.005

s itt is feltéve az előre nem látott kiadásokat, biztosan 40.000 korona.

Persze az előbbi példák csak általános-
ságban vannak tartva, mert pontos, részletes
adatokkal és számokkal csak konkrét esetben
lehet számolni.

Nem is célja jelen soraimnak más,
mint az érdekeltek és érdeklődők figyelmét
ezen ügy nemzeti, de egyszersmind üzleti
előnyeire felhívni. Ha ez csak némileg is
sikerült, úgy célomat elértem.

Adandó alkalommal és konkrét esetben
örömmel szolgállok részletes és kimerítő ada-
tokkal, ha pedig megkivántatni fog, szakér-
tői tanácsomat, gyakorlati közreműködésemet
is felajánlom.

Fejtegetéseimet lezárva, még csak rövid
vouasokban óhajtom vázolni, hogyan lehetne

az ilyen szükségesnek elismert iparvállalatokat könnyen megvalósítani.

Ha tekintetbe vesszük az ilyen iparvállalatok országos érdeke mellett első sorban kielégítést nyerő égető helyiérdekeket, azon meggyőződésben vagyok, hogy egy-egy ilyen iparvállalat teremtése legalább is oly fontos, mint egy h. é. vasut megépítése. Nézetem szerint tehát az ilyen iparvállalatot is olyan alapon kellene megteremteni, mint a h. é. vasutakat.

Az állam, törvényhatóságok, községek, az érdekelt birtokosok és egyesek az iparvállalat alapításához szükséges költségek 34—35 százalékát törzsrészcvények átvétele ellenében aláírással biztosított hozzájárulásokkal, a többire pedig jogot nyerjen az alakítandó részvcénytársaság elsőbbségi kötvények kibocsájtására. Az elsőbbségi kötvények kamatoztatására és törlesztésére hasonló eljárás lesz alkalmazandó, mint a h. é. vasutaknál azon különbséggel, hogy itt a törlesztés az üzlet előre látható lebonyolításához mérten, gyorsabb tempóban fog eszközöltetni.

Ha ily módon történik az alapítás, úgy ezen iparvállalatok üzleti képe a következő lesz:

[Erdélyi Magyar Adatbank]

A I. példa szerinti üzletnél a befektetések (üzletalapítás) költségei 1.200.000 korona.

Ezen összegből 35% törzsrészesvényekben fedezendő = 420.000 korona.

Elsőbbségi kötvényekből tényleg fedezendő 780.000 korona.

Az elsőbbségi kötvényeket 78% kibocsájtási árban számítva 1.000.000 korona név értékű elsőbbségi kötvényt kell kibocsájtani.

Az elsőbbségi kötvények kamatoztatását 5%-kal, a törlesztést pedig 10 évre kontempálva, az elvárható üzleti bevételekből ezen két címre

5% kamat =	50.000 korona
10% törlesztés =	100.000 korona
<u>Összesen K.</u>	<u>150.000 korona</u>

lesz fizetendő. Az előbb bemutatott I. példa üzleti kiadásai rovatjának 10. és 11. pontja alatt ugyanezen cím alatt 180.000 korona szerepel, tehát itt 30.000 korona kedvezőbb eredmény mutatkozik.

Ezen eredmény évről évre kedvezőbb lesz, mert a már törlesztett elsőbbségi kötvények után többé kamat nem fizetendő.

Kitűnik továbbá az is, hogy a törzsrészesvények már az első évben kamatjövedelem-

[Erdélyi Magyar Adatbank]

ben részesíthetők lesznek, az azokba befektetett tőkék még előnyös üzletnek is bizonyulnak.

A törzsrészvény hozzájárulásokban ezek szerint nem is áldozatot követelünk a felsorolt érdekelt tényezőktől, csak a saját érdeükben szükséges erkölcsi támogatásra van szükségünk a nélkülözhetetlen üzleti bizalom szilárd alapítására.

A pénzügyi műveleteket pedig egy feltétlen megbízható bank intézné. Ezen bank a magyar Jelzáloghitelbank leányintézete a »telepítő és parcellázó-bank« lehetne, mely úgy is a székelység és magyarság ügyét akarja szolgálni, üzletkörébe szívesen befogadja az ilyen iparvállalatok alapításánál a pénzügyi kérdések lebonyolítását.

Budapest, 1905. április hó.

Hazafiui üdvözlettel
Pethő Gyula.
mérnök.